

13. De danske forbehold

Forfatningstraktaten

- Sikrer, at alle fire danske forbehold forbliver intakte.
- Fastholder, at kun Danmark selv kan vælge at ophæve et eller flere forbehold.
- Giver Danmark ret til at beslutte at ændre det retlige forbehold til et forbehold med tilvalgsret.

De fire danske forbehold vedrører unionsborgerskab, euroen, samarbejdet om retlige og indre anliggender, for så vidt det foregår på overstatsligt grundlag, og samarbejde om udenrigs- og sikkerhedspolitikken (den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik), for så vidt det har indvirkning på forsvarsområdet. Forbeholdene blev formuleret i den såkaldte Edinburgh-afgørelse af 12. december 1992, der indeholder en række vedtagelser og erklæringer fra Det Europæiske Råd foranlediget af, at det af Folketinget vedtagne lovforslag om tiltrædelse af Maastricht-traktaten var faldet ved folkeafstemning i Danmark den 2. juni 1992.

Ved Amsterdam-traktaten skete der i 1999 ændringer i samarbejdet om retlige og indre anliggender og i den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik. Endvidere blev det såkaldte Schengen-samarbejde integreret i det traktatmæssige samarbejde. I en særlig protokol til Amsterdam-traktaten blev opretholdelsen af det retlige forbehold og forsvarsforbeholdet sikret i forhold til disse ændringer.

Den nye forfatningstraktat medfører ikke behov for særlige tilpasninger, for så vidt angår unionsborgerskabsforbeholdet og euroforbeholdet. Det følger nemlig af forfatningstraktatens art. IV-438 om retlig kontinuitet, at Edinburgh-afgørelsen forbliver i kraft. For euroforbeholdet gælder endvidere, at den særlige protokol om Danmarks adgang til selvstændig stillingtagen til deltagelse i euroen, som var knyttet til Maastricht-traktaten, nu i opdateret form er knyttet til forfatningstraktaten som en protokol. Den særlige protokol om visse opgaver for Danmarks Nationalbank er ligeledes opretholdt som protokol til forfatningstraktaten. Den angår Færøernes og Grønlands mulighed for at bevare den

danske krone som valuta, hvis Danmark overgår til euroen.

Som protokol til forfatningstraktaten findes nu en opdateret version af den nugældende protokol til Amsterdam-traktaten om Danmarks stilling. Den indeholder i præambelen en henvisning til Edinburgh-afgørelsen, som det synlige tegn på, at Edinburgh-afgørelsen fortsat består som grundlaget for alle fire forbehold. Protokollen indeholder den nødvendige ajourføring af reglerne om forsvarsforbeholdet og af det retlige forbehold, der sikrer, at disse forbehold forbliver intakte. For det retlige forbeholds vedkommende indeholder protokollen endvidere som noget nyt en ret for Danmark til at træffe beslutning om en generel omdannelse af det retlige forbehold. En sådan ændring, der kun kan ske gennem en folkeafstemning, vil indebære, at det bliver muligt for Danmark at træffe beslutning om deltagelse i samarbejdet om retlige og indre anliggender fra sag til sag, se nærmere nedenfor.

13.1 Forsvarsforbeholdet

Bestemmelsen i artikel 5 svarer ganske til artikel 6 i den nugældende forbeholdsprotokol. Henvisningen til bestemmelserne i EU-traktaten om vedtagelse af foranstaltninger inden for det udenrigs- og sikkerhedspolitiske samarbejde, der kan have indvirkning på forsvarsområdet, er dog erstattet af henvisninger til forfatningstraktatens tilsvarende bestemmelser. Herudover er det ved en ændring af bestemmelsens sidste sætning klargjort, at forsvarsforbeholdet også gælder i relation til den principielle forpligtelse i forfatningstraktatens art. I-41, stk. 3, til at stille militær kapacitet til rådighed for gennemførelsen af den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik.

13.2 Det retlige forbehold

Det retlige forbehold vil efter forfatningstraktatens ikrafttræden få et væsentligt større omfang, end det har i dag. Det retlige forbehold i Edinburgh-afgørelsen fra 1992 indebar, at Danmark deltog fuldt ud i samarbejdet om retlige og indre anliggender, så længe samarbejdet var baseret på det mellemfolkelige grundlag i EU-traktaten (søjle 3). Forbeholdet ville derfor først få virkning, hvis dele af samarbejdet om retlige og indre anliggender blev flyttet til det fællesskabs-